

Tweede Kamer der Staten-Generaal
T.a.v. de griffier van de vaste commissie voor Klimaat en Groene Groei
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Jodenbreestraat 25
1011 NH Amsterdam
T: +31 6 5186 7379
E: hello@advocatesforthefuture.org

Datum: 29 augustus 2025
Our ref: 290825_AftF_Brief aan kamercommissie KGG betreffende Advisory Opinion IGH

Betreft: Advies Internationaal Gerechtshof: landen verplicht tot urgente klimaatactie

Geachte griffier,

Op 23 juli jl. heeft het Internationaal Gerechtshof ("IGH") een historische *Advisory Opinion* inzake klimaatverandering (het "**Advies**") gegeven. In het Advies heeft het Gerechtshof uiteengezet welke juridische verplichtingen landen hebben om gevaarlijke klimaatverandering tegen te gaan. Nederland voldoet daar niet aan. Het huidige beleid schendt internationale verplichtingen en vergroot de kans op rechtszaken en schadeclaims tegen de Nederlandse overheid.

Kernbevindingen van het Internationaal Gerechtshof

Het Advies bevat vijf kernverplichtingen die direct gevolgen hebben voor het Nederlandse klimaatbeleid:

- **1,5°C als harde norm:** landen zijn juridisch verplicht hun beleid af te stemmen op het 1,5°C-doel van het Klimaatakkoord van Parijs. Beleid dat gebaseerd is op het 2,0°C-doel is niet toereikend.¹
- **Hoogst mogelijke & eerlijke ambitie:** nationale klimaatdoelen ("**NDC's**") moeten met de "hoogst mogelijke ambitie" worden vastgesteld, moeten in staat zijn (*capable*) om 1,5 °C te bereiken en met steeds verdergaande ambitie, rekening houdende met historische verantwoordelijkheid en huidige koolstofbudget. NDC's zijn juridisch afdwingbare verplichtingen, geen vrijblijvende beloften.²
- **Plicht tot reguleren:** landen zijn verplicht om ondernemingen binnen hun rechtsmacht te reguleren om extra uitstoot te voorkomen. Het toestaan van nieuwe fossiele investeringen kan onrechtmatig zijn.³

¹ Advies, paras. 224, 242-243, 270.

² Advies, paras. 234-236, 237-243, 245-249, 270-272.

³ Advies, paras. 280-282, 428, 444.

- **Adaptatieverplichting:** landen hebben een rechtsplicht om passende maatregelen te nemen die beschermen tegen klimaatverandering, met bijzondere aandacht voor kwetsbare groepen en ecosystemen.⁴
- **Grensoverschrijdende verplichtingen:** landen kunnen aansprakelijk worden gesteld voor klimaatschade die zij buiten hun grenzen veroorzaken. Dit geldt in het bijzonder voor exportlanden met een omvangrijke fossiele infrastructuur zoals Nederland.⁵

Urgent en existentieel

Het Advies van het Gerechtshof is een urgente opdracht aan alle landen wereldwijd om alles in het werk te stellen tegen de existentiële dreiging van klimaatverandering. Het Gerechtshof stelt uitdrukkelijk dat ieder land een eigen verantwoordelijkheid heeft. Dat geldt in het bijzonder voor landen met een relatief grote historische uitstoot en die de capaciteit en de middelen hebben om de transitie te maken, zoals Nederland.

1,5 °C is geen politiek streven

Hoewel Nederland zich heeft verbonden aan het Klimaatakkoord van Parijs, is het bindende 1,5°C-doel nergens expliciet opgenomen in de Nederlandse Klimaatwet. De Klimaatwet stelt enkel generieke reductiedoelen: een politieke ambitie om de uitstoot in 2030 met 55% te verminderen en om in 2050 netto nul uitstoot te bereiken. Daarmee voldoet de Klimaatwet niet aan de eisen die het Gerechtshof stelt. De Klimaatwet eist immers niet de hoogst mogelijke inspanning, en laat de mogelijkheid open dat de uitstoot van Nederland groter is dan wat past binnen het 1,5°C-doel – ook al zou het voldoen aan de genoemde reductiepercentages in 2030 en 2050.

De Hoge Raad bevestigde in de *Urgenda*-zaak dat Nederland een rechtsplicht heeft om 'het zijne' te doen om gevaarlijke klimaatverandering te voorkomen, en om een beleid te voeren waarbij boven de ondergrens van zijn 'fair share' wordt gebleven. Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens verduidelijkte in de *KlimaSeniorinnen*-zaak dat landen verplicht zijn om gevaarlijke klimaatverandering tegen te gaan, en daarvoor onder meer een koolstofbudget dienen te kwantificeren. Reductiedoelstellingen moeten zo worden geformuleerd dat deze dit budget respecteren.

Nederlands klimaatbeleid reflecteert niet de hoogst mogelijke ambitie

Het Advies van het Gerechtshof maakt duidelijk dat landen bij het vaststellen van hun nationale klimaatbeleid maar beperkte beoordelingsvrijheid hebben. Zij moeten de hoogst mogelijke ambitie tonen en bij iedere NDC verdergaande ambitie tonen.

De Nederlandse klimaatplannen voor 2030 leunen sterk op het uitfaseren van kolencentrales, de uitrol van windenergie en een nationale CO₂-heffing. Echter, het Planbureau voor de Leefomgeving ("PBL") berekende dat het zeer onwaarschijnlijk is dat Nederland met deze maatregelen het wettelijke doel van 55% reductie in 2030 haalt.⁶ Sindsdien zijn de ambities

⁴ Advies, paras. 209-213, 255-259, 403.

⁵ Advies, paras. 272-279, 429-432, 438-442.

⁶ <https://www.pbl.nl/publicaties/klimaat-en-energieverkenning-2024>

verder afgezwakt: de invoering van de CO₂-heffing staat op de tocht, de uitbreiding van windparken op zee is toegeschroefd, en de onderhandelingen met de industrie zijn grotendeels stopgezet. In juni concludeerde onderzoeksbureau Kalavasta nog dat er met het aangekondigde klimaatpakket maximaal 4 megaton CO₂-reductie behaald kon worden, terwijl het PBL berekende dat er 24 megaton extra CO₂-reductie nodig is om dat doel met zekerheid te halen.⁷ Zonder nieuwe maatregelen is nu al duidelijk dat het wettelijke doel voor 2030 niet zal worden gehaald.

Nederland handelt hiermee in strijd met zijn internationaalrechtelijke verplichting om het uiterste te doen om klimaatverandering tegen te gaan. Deze verplichting geldt niet pas in 2030, maar al nu.

Plicht om te reguleren

Het Gerechtshof benadrukt dat landen verplicht zijn private actoren binnen hun rechtsmacht effectief te reguleren. Landen moeten dus actief met beleid komen dat bijdraagt aan de reductie van de mondiale uitstoot van broeikasgassen en de uitfasering van fossiele activiteiten.

Het Nederlandse beleid staat haaks op deze verplichting om private actoren te reguleren en de uitstoot van broeikasgassen tegen te gaan, zo blijkt uit deze voorbeelden.

- Fossiele subsidies ter waarde van (naar schatting van het Ministerie van Financiën) € 39,7 tot € 46,4 miljard euro per jaar blijven in stand.⁸ Deze financiële prikkels vergroten de uitstoot en zijn in strijd met de reguleringsplicht van staten.
- Dit voorjaar heeft de regering een sectorakkoord⁹ met de gasindustrie gesloten om de gasproductie in de Noordzee aanzienlijk uit te breiden. Er worden momenteel vergunningen voorbereid en verleend voor nieuwe gasboringen op de Noordzee, waaronder het N05-A-project van ONE-Dyas en L07-F van ENI Energy. Deze projecten vergroten de mondiale uitstoot. Dit terwijl het International Energy Agency stelt dat in het 1,5 °C-scenario geen ruimte is voor uitbreiding van olie- en gasproductie.¹⁰ Dat kan geen nieuws zijn voor de overheid: in ieder geval sinds 2021 is bekend dat de klimaatdoelen geen ruimte bieden voor het ontwikkelen van nieuwe olie- en gasvelden.
- Nieuwe investeringen in fossiele infrastructuur worden nog steeds toegestaan. Er zijn concrete fossiele uitbreidingsplannen voor de Rotterdamse haven, waaronder uitbreiding van LNG-infrastructuur en doorgang van CO₂-intensieve activiteiten die vooral gericht zijn op export. Volgens het Gerechtshof kunnen dergelijke investeringen onrechtmatig zijn.
- Er ontbreken concrete en afdwingbare reductieverplichtingen voor grote uitstoters.

Adaptatie en bescherming

Naast mitigatie zijn landen volgens het Gerechtshof verplicht om adaptatiemaatregelen te treffen. Nederland loopt aantoonbaar achter: de overstromingen in Limburg (2021), de toenemende droogte en hittegolven, en de kwetsbaarheid van laaggelegen gebieden laten zien dat de bestaande maatregelen onvoldoende bescherming bieden. Dit geldt in het bijzonder voor

⁷ <https://www.greenpeace.org/nl/klimaat-categorie/69358/onderzoek-effect-klimaatpakket-minister-hermans-2/>

⁸ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-36410-2.html>

⁹ <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2025/04/23/akkoord-voor-verantwoorde-winning-van-laatste-nederlandse-aardgas-op-zee>

¹⁰ <https://www.iea.org/reports/net-zero-by-2050>

Caribisch Nederland, waar geen adaptatieplan voor bestaat, terwijl dit gebied juist disproportioneel kwetsbaar is voor zeespiegelstijging en extreem weer. Het Advies maakt duidelijk dat adaptatie geen vrijblijvende beleidskeuze is maar een juridische verplichting.

Juridische en financiële aansprakelijkheid

Steeds vaker worden landen en bedrijven door maatschappelijke organisaties voor de rechter gedaagd om hun klimaatbeleid aan te scherpen. Denk aan de *Urgenda*-zaak en de *Milieudefensie/Shell*-zaak. Recent nog oordeelde een Duitse rechter dat een energiemaatschappij als RWE in beginsel aansprakelijk kan worden gehouden voor haar bijdrage aan klimaatverandering en de gevolgschade daarvan.¹¹

Vorig jaar startten acht inwoners van Bonaire samen met Greenpeace Nederland een procedure tegen de Nederlandse staat, vanwege het gebrekkige Nederlandse klimaatbeleid en schending van mensenrechten in dat verband. Zij vragen nu de rechter om strengere reductiemaatregelen aan Nederland op te leggen in lijn met het 1,5 °C-doel. Daarnaast vorderen zij adequate adaptatiemaatregelen om Bonaire te beschermen.

Advocates for the Future is sinds vorig jaar met het Havenbedrijf Rotterdam in gesprek over de significante uitstoot die door de Rotterdamse haven wordt gefaciliteerd en de noodzaak van een afbouwpad voor de fossiele activiteiten in de haven. Ook hier geldt dat het Havenbedrijf Rotterdam, een deelneming van de gemeente Rotterdam en Rijksoverheid, te weinig doet om de doelen van Parijs na te komen. Het Havenbedrijf Rotterdam weigert te komen met een afbouwpad in lijn met 1.5C

Niet-nakoming van de internationaalrechtelijke verplichtingen is niet zonder gevolgen. Het Advies maakt duidelijk dat landen die hun verplichtingen niet nakomen aansprakelijk kunnen worden gehouden voor de klimaatschade die zij veroorzaken, ook buiten hun eigen landsgrenzen. Dit betekent dat, als maatregelen uitblijven, zowel de staat als private partijen zich geconfronteerd kunnen zien met aanzienlijke schadeclaims van getroffen landen, bedrijven en burgers. Ook daarom is het van belang dat urgente en verdergaande maatregelen worden getroffen.

Stilzitten is geen optie, de klimaatcrisis is nu

De bevindingen van het Internationaal Gerechtshof laten geen ruimte voor twijfel: Nederland handelt momenteel niet in overeenstemming met zijn internationaalrechtelijke verplichtingen. De tijd van vrijblijvende politieke ambities is voorbij.

Wij roepen u daarom op om:

1. De Klimaatwet te herzien en het 1,5°C-doel expliciet juridisch bindend vast te leggen;
2. De reductiedoelen voor 2030 en 2050 fors te verhogen, en een doel voor 2040 vast te stellen, op basis van een eerlijk koolstofbudget, in lijn met de historische verantwoordelijkheid en mogelijkheden van Nederland;

¹¹ https://www.google.com/url?q=https://pelsrijcken.nl/kennis/klimaatzaak-lliuya-vs-rwe&sa=D&source=docs&ust=1756398183088750&usq=AOvVaw3DbbdP8o7uf_FdbdzmKvtp

3. Per direct te starten met de afbouw van alle fossiele subsidies die gebaseerd zijn op Nederlandse wet- en regelgeving, en in te zetten op de afbouw van fossiele subsidies die zijn gebaseerd op internationale of Europese wet- en regelgeving;
4. Geen vergunningen te verlenen ten behoeve van nieuwe gasvelden, en bestaande gasproductie af te bouwen;
5. Lopende uitbreidingsplannen voor fossiele infrastructuur, zoals LNG-terminals en havenuitbreiding, stop te zetten;
6. Met een plan te komen om de fossiele activiteiten in Nederland zo snel mogelijk af te bouwen;
7. Grote uitstoters strikte en afdwingbare reductieverplichtingen op te leggen;
8. Het adaptatiebeleid substantieel te versterken, met prioriteit voor kwetsbare groepen, Caribisch Nederland en kwetsbare ecosystemen.
9. Volop in te zetten op duurzame investeringen die bijdragen aan de toekomstige welvaart van Nederland.

Stilzitten was nooit een optie, nu nog minder.

Hoogachtend,

Maikel van Wissen
Advocates for the Future

Advocates for the Future



Greenpeace Nederland



**Het Nederlands Juristen
Comité voor de
Mensenrechten**

